HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבי שמעון פוטר בזו. דשני טומאות ניתנו אכל חדא וחדא כגיסה מיכא למימר שביל זה הוא הטהור ואיכלך ליכא ידיעה ולחיים בתחלה ומ"ק דמתייב מפרש טעמיה לקמן: **וחפילו בקמייתא.** בתרתי קמייתא בתמיה והא מיכא ידיעה ולחיים (ג) בכגיסה אחריתי: **שכח שהלך בראשון.** ולף על גב דטומאה ולחיים היא מיהא ליכא אלא מקצת הידיעה דשכח את הראשון ובהא פליגי הני תרי תנאי אליבא דר' שמעון מ"ק אליבא דר' שמעון לא פטרו אלא בצמריים דאילו בקמייתא כיון דמתה נפשך ליכא (ד) טומאה ידיעה ולחיים שהלך בשניהם אף על פי שבשכח שהלך בראשון אפילו הכי מקצת ידיעה כידיעה והוה ליה ידיעה בתחלה אבל בצמריים ליכא ידיעה (ה) ולחיים: **ור' שמעון בן יהודה סבר.** אף על גב (ו) דטומאה ידיעה ולחיים היא כיון דליכא אלא מקצת ידיעה כמאן דליתיה דמיא: **ר' ישמעאל אומר.** בפרק שני דשבועות (יד.): **וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש.** דלמאי לא אוקמה כרבי ולימא ידיעת ספק כולהו: **ונעלם והוא טמא.** משמע אף על גב דליכא קצת העלמה בטומאה חייב: **ונעלם הוא.** מדאפיק הני תרי ונעלם להך דרשא אלמא ליה ליה ידיעה בתחלה דידיעת טומאה דבני בתחלה וכסוף לא מפקא אלא מהכי תרי ונעלם כלומר בפ"ק דשבועות (דף ז.): **מתני' חלב ונותר לפניו.** וכסבור שניהן שומן דסיתרא: **אשתו נדה ואחותו עמו בבית.** בא על אחת כסבור זו אשתו וכסבור שטהורה היא ונמצא שאשתו היתה נדה ועוד ספק על איזו מהן בא: **ור' יהושע פוטר.** מפרש בגמרא (ד) אשר חטא בה עד שידע לו במה חטא: **אז שעשה.** מלאכה בשבת ואינו יודע איזו מלאכה עשה אם חרש אם זרע: **אף מאשם תלוי.** מפרש בגמ' [ע"כ]: **לא נחלקו.** ר' אליעזר לאמר לא בעינן שידע במה חטא (ו) [ור' יהושע לאמר בעינן שידע במאי חטא]: **על דבר שהוא (ז) משם אחד.** כגון שתי אילנות של מין אחד לפניו ולא ידע אם מזה לקנו אם מזה: **שהוא חייב.** שהרי ידע במה חטא איזו מלאכה עשה שבלקיטת תאנים חטא: **על מה נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות.** כגון ספק קנר ספק טחן אי נמי ספק תאנים ספק ענבים וכן בנתכוין לזו ועשה את זו דבה דכתיב בקלה בין אדיעבד בין אחטאתו (ח) היא לר' יהושע עד שיתכוון לחטוא בה ולעת הדיעה ידע במה חטא ולרבי אליעזר כיון דנתכוון לדבר שם בו חטא ולעת הדיעה נודע לו שחטא סגי: **ז"ר יהודה אומר:** ז"ר יהודה אחרונה דראית א"כ אמאי מביא חטאת על כל אחת ואחת והתניא כללו כו': אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יוה"כ בהעלם אחד: ויוה"כ במקום אחר: כדתנן בפירקין בתרא דחייבי אשמות תלוין אחר יוה"כ פטורין וכיון דבמקום אחר תלוי הוי כדיעה ספק חלב לפני יוה"כ הוי כדיעה דמכפר ספק חלב מכל מקום אמאי: אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב וניחוי ליה האי אשם לכפרה ואי לא נהוי נדבה: ר' אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת. כשאכל ספק חלב נודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב נודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב נודע לו שודאי חלב אכל כיון דבאחרונה היתה ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם חלוי על כל אחת ואחת: כאן שנה ר' יהודעון ספק מחלקות חטאת השומן והבור אכל חתיכה אכל חתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן

אדמוקמת כרבי ישמעאל לוקמה כרבי. וא"ל על כרחך דלאו כרבי ממש דאם כן בגלא קשיא דריש לקיש אדר"ל מאי למפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעת בית שמה וידיעת בית דהוה ליה ידיעת בית רבו ורבי סבר שמה ידיעה אלא הכי פריך אדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בגלא ידיעה בלא לוקמה כרבי וידיעת מקצת כמו ידיעת ספק דסבר רבי שמה ידיעה: **האמתניתין היא דתנן בו'.** והקשה הרב ר' שמואל מווארדו"ן והיכי מוכח מהאי מתניתין דמייתי דרבי ישמעאל בו' בעי רבו דאמר לעולם אימא לך דבעי (ט) אי משום דמפיק ונעלם ונעלם לדרשא אחריתי הא חזינן רבי דסבר ידיעת בית רבו שמה ידיעה ובעי ידיעת בית רבו אע"ג דמפיק ונעלם ונעלם להעלם טומאה ולהעלם מקדש כמו הכא ומכל מקום בעי ידיעת בית רבו ממשמעות ונעלם מכלל שידע כבר ויש לומר בגלמא רבי אשכחנא בעלמא דבעי ידיעת בית רבו א"כ גבי מקדש וטומאה נמי בעי לה אבל רבי ישמעאל לא אשכחנא בשום דוכתא דבעי ידיעת בית רבו (י) ועוד יש לומר א"כ הוה ליה למימר בהדיא ונעלם מכלל שידע כבר:

רבי שמעון פוטר בזו ר"ש בן יהודה פוטר בכולן משום רבי שמעון ואפילו בקמייתא אמר רבא הכא במאי עסקינן (א) כגון שהלך בראשון ובשעת הילוכו בשני שכח שהלך בראשון ובהא פליגי ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא ור"ש סבר מקצת ידיעה לאו כידיעה דמיא אמר מר הלך בראשון ונכנס והיזה (ב) וטבל והלך בשני ונכנס חייב (ג) אמאי חייב הא לא הוי ליה ידיעה אמר ריש לקיש הא מני רבי ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כאן עשו ספק ידיעה כידיעה (ד) סלקא דעתך כאן עשו והוא הדין לכל התורה כולה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש בשלמא דר' יוחנן אדר"י לא קשיא כאן עשו אבל בכל התורה כולה לא מאי טעמא הכא גבי טומאה כתיב [1]ונעלם ממנו והוא טמא ידיעה דאית בה נמי ספק חייב קרא אבל בכל התורה כולה כתיב [2]או הודע אליו חטאתו אי אית ליה ידיעה הוא דמחייב אלא לר"ל קשיא אדמוקים לה כר' ישמעאל לוקמה כרבי הא קמ"ל דר' ישמעאל נמי לא בעי ידיעה בתחלה הא מתניתין היא (ה) דתנן רבי ישמעאל אומר ונעלם [ונעלם] (ממנו) שתי פעמים [3]לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש איצטריך סלקא דעתך אמינא מקרא לית ליה מגמרא אית ליה קמ"ל: **מתני' חלב ונותר לפניו** אכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזה מהן שגג שבת ויום הכיפורים ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע באיזה מהן עשה רבי אליעזר מחייב חטאת [4]ורבי יהושע פוטר א"ר יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור שאני אומר מקצת (ו) [5] עשה היום ומקצת עשה למחר על מה נחלקו על העושה מלאכה בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה אם ביוה"כ עשה או על העושה ואינו יודע מעין איזו מלאכה עשה שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע [6]אף מאשם תלוי [7]ר' שמעון ור' שמעון שזורי אומרים לא נחלקו על דבר שהוא [8] משם אחד שהוא חייב [9] על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים וענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר (ג) [10] [אמר ר"ש] תמיהני אם פטר בה ר' יהושע א"כ למה נאמר [2]אשר חטא בה [3]פרט למתעסק: **גמ' תניא** א"ר אליעזר [7]מה נפשך אי חלב אכל חייב אי נותר אכל חייב אי אשתו נדה בעל חייב אי אחותו בעל חייב אי בשבת עשה מלאכה חייב אי ביה"כ עשה מלאכה חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה מיבעי ליה [8]פרט למתעסק

מתעסק

האסור: ת"כ. דמתעסק באיסור חייב: **גמ' מנעי ליה פרט למתעסק.** כגון נתכוון לזו ועשה אחרת. ולפי קשיא אם כן דר"ל אית ליה דרב נחמן הלא בה בדרשא ר' אליעזר פרט למתעסק לא צריך דממלאכת מחשבת דמייתי רב נחמן מני למילף נראה לי דר"ל אית ליה דרב נחמן דדרשא מלאכת מחשבת אסרה תורה דלא משמע ליה הכא דרשא ולא מייתי דרב נחמן אלא משום דאמר בהדיא דמתעסק בשבת פטור אבל לרבי יהושע דדרשא אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא אליבא דרבי אי: **יא** דבעי ידיעת בית דבר אי: **יב** רבו מרבי יונה:

יט א מיי' פ"ח מהל' שגגות הל' ו:

ב [מיי' שם הל' ג ה].

ג מיי' פ"ב מהל' שגגות הל' ג ופ"ח הל' ט:

בא ד מיי' פ"ח שם הל' ה:

רבינו גרשום

מה אכל: ולרב נחמן חייב דהא אעקבע איסורא. דהא היו ב' חתיכות מעיקרא ואחת מהן היתה של איסור: איתיביה רבא לרב נחמן. הוא כוי ופסק בן ט' ופסק נדה לא הוי כל אחת ב' חתיכות ולא מצית למימר אעקבע איסורא וחייבינן באשם תלוי: השוחט אשם תלוי בחוץ. אשם תלוי ספק הוא אם הוא קודש או חולין שאם אכל חלב הוי אשם קודש ואם שומן אכל הוי חולין. ר' מאיר מחייב להביא אשם תלוי דספק קודש שחט בחוץ אלמא דר' מאיר לא בעי קביעותא דמחייב אפי' בחתיכה אחת: וחכמים פוטרים. דבעו קביעותא: ואמאי א"ל דהא ר' מאיר היא לימא ליה נמי ר' אלעזר היא. אין הכי נמי מצי אמר אלא הא קמ"ל דר' מאיר קאי בשיטת ר' אלעזר. דלא בעי קביעותא לאיסורא: באנו למחלוקת ר' אלעזר וחכמים דפליגי במתניתין דפירקין בתרא לר' אלעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום מביא קרבן אשם תלוי נמי על זו. ולחכמים דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו (ח)כרת ושגגתו חטאת הא כיון דאין דזדונה כרת דספק שומן היא אין מביאין עליה אשם תלוי לר' אליעזר מאי איריא כי אכלה דמביא אפילו כי לא אכלה נמי מצי מביא דהא תנן ר' אליעזר כו': אמר רב אשי. האי דקתני ואכלה ר' אליעזר דבבא בן בוטא היא: דתנן אלא אמר לו המתן. שלא תביא אשם תלוי: עד שתנטב לבית ספק. עד שתעשה דבר שיש בו ספק חיוב חטאת היינו כגון אכל חתיכת ספק חלב ספק שומן או כיוצא בה והרי אמרו לו היינו ר' אליעזר הילכך קאמר ואכלה דהיינו בית ספק חיוב חטאת והאי דבבא בן בוטא בפירקא בתרא הוא. אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחד יוה"כ יום אחד דיוה"כ מכפר במקום אשם תלוי ואותו יום שאחר יוה"כ יודע הוא בעצמו שאחמול חטא והיום עדין לא חטא. אמר המעון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא אפי' ביום שאחר יום הכפורים אלא אמר לי המתן כו' כדאמרן: בא ישראל ואכל את הראשון. חייב דבשעה שאכל היו ב' חתיכות: ור' מחייב. דקסבר איקבע איסורא: אכל את הראשונה בשוגג ואת השניה במזיד חייב. אשם תלוי על הראשונה שבשעת שגגה ב' חתיכות היו: את הראשונה במזיד ואת השניה בשוגג פטור. דבשעת שגגה לא היה אלא חתיכה אחת: ור' מאיר מחייב. מ"מ דמעיקרא היו ב' חתיכות ואיקבע איסורא: והשני לא מן הדין. חייב דהא בשעת אכילתן לא היו ב' חתיכות: אלא שאם אתה אומר פטור השני קבבתה הראשון בחטאת. (שהיו א') [שהוא ודאי] כיון דהשני פטור ש"מ הוא אכל חתיכת השומן והבור אכל חתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן שאין יודע איזו אכל. ומני הא סיפא: אי ר' מן הדין ומן הדין הוא. דשני לחייבי דהא אית ליה אעקבע איסורא מעיקרא: ואי רבנן. שני אמאי חייב: משום דלא אעקבע ראשון בחטאת נימא דשני דפטור אייתי חולין לעזרה. דאשם תלוי דידיה הוא איהו פטור מקרבן: אמר רב אשי. האי דקא מייתי שני אשם תלוי דאפילו שלא מן הדין: ג)ר' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. הואיל (וכך) דבין כך ובין כך מצי מייתי אמרינן ליה לשני אייתי אשם תלוי ואתני. אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב וניחוי ליה האי אשם לכפרה ואי לא נהוי נדבה: ר' אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת. כשאכל ספק חלב נודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב נודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב נודע לו שודאי חלב אכל כיון דבאחרונה היתה ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם חלוי על כל אחת ואחת: כאן שנה ר' יהודעון ספק מחלקות חטאת השומן והבור אכל חתיכה אכל חתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן מה הבדל בין דהכי הוא ודאי דמהא מיירי דמתכוין לזו ועשה זו דאחא מייתי לה אבל אין זקוק לומר דמיירי כלל בספק (אפה) [קצר] ובספק טחן דמהא לא איירי כלל דודאי דקוקים אנו לפרש מה שפי' דבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אדיעבד דלר' יהושע עד שתכוין לחטא בה ולעת הדיעה ידע במה חטא דבתרוייהו פטר ר"י בדתנן במתני' במלתיה דת"ק דבעי דידע במה חטא ובמלתיה דר"ש עד דמתכוין לחטא בה. תוס': ז) פרטו ותמהני גליון כן גרס רש"י והרגמ"ם והרמב"ם לא גרס כן בפירוש המשנה תניבות אמר ר"ש ל"ש: ח) איכא דגרסי דגרשם עליו קו להורות כי לפ"ד הגה יתר: ט) דידעת טומאה ודאית: י) אע"ג דידעת טומאה ודאית: יא) שהוא משום שם אחד: יב) דבעי ידיעת בית דבר אי: יג) רבו מרבי יונה:

תורה אור השלם

1. אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֵלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֵלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם: ויקרא ה ב
2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים: ויקרא ד כג

הגהות הב"ח

(א) במשנה אמרי אומר מקצת מלאכה עשה וכו' ואינו ידוע אם בשבת: (ב) שם ור' יהושע פוטר א"ר יהודה מעיקר אם פטר: (ג) רש"י ד"ה ואפי' וכו' ולחיים הס"ל ולחיים מ"ש בהילוכו בשני כו': (ד) ד"ה וכיי יהושע וכו' בגמרא מדכתיב אמר:

מוסף רש"י

רבי שמעון פוטר בזו. דאין כאן בחתיכת מכולן ידיעה ולחיים בתחלה, אף ידיעה בתחלה של שמן שני פקיקה היא, שהרי טהר לו מעומאה דאמרינן אם אלאמון הוא הטמא (שבועות יט.). **פוטר בכולן.** אף בגלאמה ולקמן מפרש לה (שם). **ואפילו בקמייתא.** בתמיה, ממה נפשך טמא הוא, קודם שנכנס היה טמא ולפי ידיעת ודאי הוה ליה בתחלה (שם יט.). **שכח שהלך בראשון.** ואין כאן אלא מקצת ידיעה (שם). **ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא.** ת"ק אליבא דר"ש פטור בכזה ובכזה ואינו ודאי אלא מקצת ידיעה דמיא, סבר כיון דטומאת ודאי הוא, אע"ג דאיכא לאיסור לא יהא לה לגולמו דמיהו ליה ידע לה ידיעת בפקק, עדיפא היא מהכי ידיעת בפקק דהכי ובכה, דהתם ידע ליה לגולה מלאמה ואפילו הכי בפקק הוא, אבל הכא אי הוה ליה לה לגולה מלאמה הוה ליה ידיעה ולחיים, ואיכך נאמר ידיעת בפקק היא אלא מקצת ידיעה ומקצת ידיעה בכל ידיעה, ור"ש בן יהודה אליבא דר"ש סבר לה אמרינן מקצת ידיעה ולחיים ומקצת ידיעה (שם). **ואמאי חייב.** הא"ק פריך (שם). **אדמוקים לה כר' ישמעאל.** מאי דוקתיה למימר דלא בעי אלא מקצת ידיעה בתחלה, אלמא לעולם בעי ובמכיל ליה כרבי דאמר בפקק ידיעה כידיעה (שם). **הא קמ"ל.** ריש לקיש (שם). מגמרא. אלכה למשה מסיני (שם).

שיטה מקובצת

ח) והיזה ושנה וטבל: ט) חייב ואמאי חייב: י) כידיעה קא סלקא דעתין אות ב' נמחק: יא) מקצת מלאכה עשה: יב) שהוא משום שם אחד: יג) על מה נחלקו (אלא בדבר) [על דבר] כו'. פ"ה כגון ספק (אפה) [קצר] ספק טחן וכן ספק תאנים ספק ענבים וכן נתכוין לזו ועשה זו. תפש לשון דהכי הוא ודאי דמהא מיירי דמתכוין לזו ועשה זו דאהא מייתי לה אבל אין זקוק לומר דמיירי כלל בספק (אפה) [קצר] ובספק טחן דמהא לא איירי כלל דודאי דקוקים אנו לפרש מה שפי' דבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אדיעבד דלר' יהושע עד שתכוין לחטא בה ולעת הדיעה ידע במה חטא דבתרוייהו פטר ר"י בדתנן במתני' במלתיה דת"ק דבעי דידע במה חטא ובמלתיה דר"ש עד דמתכוין לחטא בה. תוס': ז) פרטו ותמהני גליון כן גרס רש"י והרגמ"ם לא גרס כן בפירוש המשנה תניבות אמר ר"ש ל"ש: ח) איכא דגרסי דגרשם עליו קו להורות כי לפ"ד הגה יתר: ט) דידעת טומאה ודאית: י) אע"ג דידעת טומאה ודאית: יא) שהוא משום שם אחד: יב) דבעי ידיעת בית דבר אי: יג) רבו מרבי יונה:

מהרש"א

ג) דבכי רגיגו אלו אינו מוכן לגלאמה פטור לבעטעם לרגנן משום דבעינן מגות לו דבעינן דיסר' מיקבע אבל בטעם שכתב רגיגו משום דלא הוי זזוגו כרת אמנה דא"כ בתמיכה משתי תמיכות נמי וא"כ דבסוגיה הוא דבעינן שיאכל דבר שלא ודאלא מיכא כרת והבדבר ל"ש. ב) עד כאן שיך לדף י"ח ע"ב. ג) עד כאן שיך לדף י"ח ע"ב